

ברכת פרץ לסטייפלער פרשת משפטים

בסנהדרין דנ"ב מביא הגמרא ברייתא [השנויה על הפסוק ב' משפטים ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביה' כמבואר במד"ר פ' אחרי מות], וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביה' מהלכין אחריהן וכל ישראל אחריהן אמר ל' נדב לאבי' אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור אמר להם הקב"ה נראה מי קובר את מי, ופירש"י ז"ל הא דמייתי לה התם בסנהדרין האי ברייתא אידי דאיירי בבני אהרן תנא ל' הכא לאשמועינן שבשביל שהיו מבקשים שררה ורבנות מתו עכ"ל, וכן הוא להדיא בתו"כ פ' שמיני דמסיני נטלו נדב ואבי' [פורענותם] לפי שהלכו אחרי משה ואהרן ואמרו עוד זקנים הללו מתים ואנחנו ננהיג וכו' וצריך ביאור הלא בתורה מפורש חטאם שנתחייבו מיתה בהקריבם אש זרה אשר לא ציווה, וגם כי לא מצאנו שעבור שרוצה שררה ורבנות יתחייב מיתה בידי שמים ובפרט למד"א במד"ר שלא אמרו כן בפיהם רק בלבם הרהרו כן ע"ש.

ונראה דיל"פ ע"פ מה דאמרינן בגמרא ר"ה ד"ז על הפסוק נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו למי שמשים עצמו כשריים [היינו כדבר שאין בו שום חשיבות] ע"ש, ולפ"ז י"ל דודאי עיקר חיוב המיתה נתחייבו משום הקרבת אש זרה אשר לא ציווה אלא שכל זה היתה במדת הדין דאילו במדת הרחמים היה השי"ת כאריך אפו לתת להם אפשרות של תשובה [וגם כי אחו"ל אם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום דודאי עשה תשובה] ואילו היו בגדר משים עצמו כשריים הי' מתקיים בהו נושא עון ועובר על פשע שלא ליענש מיד כל אתר אבל מכיון שאמרו ימותו זקנים הללו ואנו ננהיג את הדור וביקשו שררה ורבנות ממילא לא היו בגדר לשארית נחלתו ונדונו במדת הדין החמור ונתחייבו שריפה מיד, הכלל דחיוב מיתה נתחייבו עבור הקרבת קטרת שלא ציווה אלא שהסבה לידון בחומר הדין הזה הי' מה שאמרו ימותו כו' ואנו ננהיג את הדור שממילא לא היו בגדר משים עצמו כשריים ומה שאחו"ל שכבר נטלו [חיוב מיתה] מסיני היינו שכבר הוחלטו או שיתחייבו מיתה בשעת הדין כשהיו נדונים בב"ד של מעלה כי ע"פ מדת הדין א"א לזכות בדין וכדאמרי' אם תמצה עומק הדין מי יצדק לפניך בדין ואחו"ל בערכיך ד"ז תניא ר"א הגדול אומר אלמלא בא הקב"ה עם אברהם יצחק ויעקב בדין אין יכולין לעמוד מפני תוכחה שנאמר ועתה התיצבו וכו' וכל תקותינו לזכות ביום הדין הוא שהשי"ת יתנהג עמנו במדת הרחמים, ומי שהוא עניו באמת בגדר משים עצמו כשריים הוא הרבה יותר קרוב לזכות ביום הדין וכמ"ש נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשריים.

אור החיים פרשת אחרי

וּבְחִינָה זו אֵין מְכִיר אִיכוּתָהּ ק"ה, וְהִיא מְשַׁלֶּלֶת הַהִקְרָה, לֹא מִפִּי מִין הָאֲנוּשִׁי וְלֹא מִפִּי קְתָבוֹ ק"ה, וְלֹא תִשָּׁג בְּהַשְׁעַר מְשַׁכֵּל הַגִּשְׁמִים ק"ה, וְלִמְשִׁיג חֶלֶק מִהַשְׁגָּה זו, תְּבַדִּיל מִמֶּנּוּ הַמּוֹנֵעַ אוֹתָהּ מִהִתְקַבֵּל ק"ה, וְתִכְרֶהוּ עַל יְדֵי סִמְנִיָּה ק"ה, כִּי הוּא זֶה הַפְּסָה ק"ה, מְנַגֵּדָה ק"ה, שׁוֹנָאָה ק"ה, וְתַפְעִיל בּוֹ ק"ה פְּעֻלָּה רְשׁוּמָה ק"ה לְשַׁלֵּל מִמֶּנּוּ כֹחַ הַמְּנִיעַ וְהַמְּקִימוֹ ק"ה, וְלַפְעָמִים תִּמְאָסְהוּ הַנֶּפֶשׁ וְתִרְבֶּהוּ מְרִיבָה גְדוּלָּה ק"ה, וְהוּא סוֹד הוֹלָלוֹת הַנְּבִיאִים (שְׁמוּאֵל א' י"ט כ"ד) ק"ה, וְלִקְשָׁתְתָרְבָה בְּחִינָה זו בְּפִנְיִיתוֹ ק"ה, [כא] תְּנַעַל הַנֶּפֶשׁ אֶת הַבֶּשֶׂר וְיִצְתָה מֵעַמָּה וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ ק"ה:

בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה', פְּרוּשׁ, שֶׁנִּקְרְבוּ לִפְנֵי אֵל הַעֲלִיּוֹן בְּחִבַּת הַקֹּדֶשׁ, וְכֵן מְתוּקָהּ. וְהוּא סוֹד הַנְּשִׁיקָה [וְהוּא] שֶׁבָּהּ מֵתִים הַצְּדִיקִים ק"ה, וְהֵנָּה הֵם שְׁוִים לְמִיתָת כָּל הַצְּדִיקִים ק"ה, אֲלָא שֶׁהַהֲפָרֶשׁ הוּא, שֶׁהַצְּדִיקִים הַנְּשִׁיקָה מִתְקַרְבֵּת לָהֶם, וְאֵלּוּ הֵם נִתְקַרְבוּ לָהּ, וְהוּא אוֹמְרוֹ בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' קמ"א:

וְאֵמְרוּ וְיִמְתּוּ בְּתוֹסֶפֶת וְא"ו, רִמְזוּ הַתְּתוּבָה ק"ה הַפְּלָאָה חֶבֶת הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵגֶם שְׁהִיו מְרַגְּשִׁים בְּמִיתָתָם ק"ה, [וְהוּא] לֹא נִמְנָעוּ מִקְרֵב לְדְבָקוֹת נְעִימוֹת עֲרֻבוֹת יְדִידוֹת חֲבִיבוֹת חֲשִׁיקוֹת מְתִיקוֹת ק"ה, עַד כְּלוֹת נַפְשׁוֹתָם מֵהֶם. וְהֵבִין:

סנהדרין נב-ב

עניין: נדב ואביהוא

באר שמואל פרשת במדבר

נראה לפרש הפסוקים ע"פ שראיתי לפרש דברי הגמרא (סנהדרין נב א) וכבר היו משה ואהרן מהלכין ונדב ואביהו מהלכין אחריהן וכל ישראל אחריהן אמר לו נדב לאביהוא אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור. והוא בלתי מובן, וכי אפשר לחשוב על קדושי ה' שהיו מצפים להנהגת המלוכה והכהונה, ובפרט לדבר דברים שאינם מהוגנים כאלה אשר אף המון עם לא ידברו כן. וראיתי לפרש דהנה עיקר חטאת של נדב ואביהוא היה במה שבחרו בדרך זר ונפלא מה שאין הדור ראוי לכך, והוא גדול מערכם ומדרגתם, עד שמרוב דביקותם וחסידיהם חשבו להנהיג את הציבור באופן שלא יצטרכו למתנת חנם, כי אם על פי שורת הדין, וכמ"ש בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים שיתף מדת הרחמים למה"ד, והם נתעלו כל כך עד שרצו להפשיט מעליהם קבלת החסד ולהתנהג ע"פ מדה"ד, והוא ענין זר ונפלא ועבודה קשה שבמקדש, למעלה מיכולת האדם, ואפי' אם הם בעצמותם היו במעלה הנפלאה הלזו, אבל מה נעשה שאין הדור במדרגה זו, והנה זקן הוא כינוי למדת החסד והרחמים, וז"ש וכבר היו משה ואהרן מהלכים בראש ועל פי הנהגתם היו מוכרחים להלך גם נדב ואביהו אחריהן, ואמרו מתי ימותו שני זקנים מלאים רחמים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור ע"פ דרכינו ומדותינו, שלא נצטרך למתנת חנם חגיגה וחמלה,